

Як допомогти дитині з ООП м'яко перейти із садка в школу

ГОЛОВНІ ПРАВИЛА

Діагноз дитини з особливими освітніми потребами, безумовно, важливий, але педагогам варто орієнтуватися не на нього, а на індивідуальні особливості й потреби дитини, відштовхуючись від її сильних сторін та можливостей. Це дає змогу підтримати дитину у її прагненні до розвитку та дати поштовх до подальшого прогресу в навчанні.

Іншими словами, якщо дитина не може ходити чи правильно тримати олівець або ложку, не варто намагатися її перевчити, а треба сконцентруватися на тому, що вона, наприклад, може набирати текст на планшеті або вже розрізняє букви та може читати.

За словами експерток, нині взаємодія закладів дошкільної та середньої освіти, ІРЦ, батьків та дітей відбувається дещо хаотично, і немає стійких каналів для комунікації та обміну досвідом щодо роботи з конкретною дитиною. Хоча саме це допомогло б зробити

перехід від садка до школи менш стресовим для всіх, а для дитини з ООП і поготів.

Робота з дитиною в закладі освіти, а особливо – її перехід з однієї ланки освіти до іншої, має будуватися на таких принципах:

- **Індивідуальний підхід.** Це означає орієнтуватися на особливості та потреби дитини, адже схожі особливості дітей не гарантують однакових методів роботи. Немає двох абсолютно однакових дітей, тож не можна застосовувати єдину методику для всіх дітей зі схожим діагнозом.
- **Залучення родини.** Рідні перебувають із дитиною поруч 24/7, тож обов'язково треба прислухатися до їхньої думки та стилю виховання й комунікації з дитиною.
- **Мультидисциплінарний підхід.** Усі фахівці, які працюють із дитиною, мають перебувати в постійній взаємодії;
- **Підтримка працівників та інших дітей.** Діти з ООП, батьки яких вирішили їх соціалізовувати в садку, а далі – у школі, потребують підтримки та допомоги оточення, а отже – необхідне комфортне та довірливе середовище в колективі, де перебуває дитина;
- **Системна підтримка.** Робота з дитиною з ООП – справа не одного місяця чи року, це безперервна робота всіх учасників освітнього процесу. Батьки дитини з ООП, яка готується до шкільного навчання, перебувають у постійному стресі, адже мають величезну кількість страхів щодо її майбутнього. Вони стосуються обрання закладу освіти, розуміння навчальних програм, корекційних занять, доступності освіти для конкретної дитини, ролі асистентів вчителя та дитини тощо. І завдання фахівців на цьому етапі – надати максимальну інформацію щодо можливостей, які надає освітня система дітям з ООП. Це і є один із напрямів роботи ІРЦ.

Так, не всі батьки розуміють, що висновок ІРЦ – рекомендаційний, а остаточне рішення ухвалюють вони й самі обирають форму навчання для дитини (інклюзивна, індивідуальна форми, спеціальний заклад). Працівники центру не повинні впливати на їхнє рішення, але можуть дати ґрунтовні відповіді щодо переваг та недоліків кожної форми навчання.

Перебування дитини з ООП у ЗДО – позитивний досвід. Він формує перші навички комунікації та взаємодії, навчає дитину дотримуватися правил поведінки з дорослими (вихователем, що потім легше трансформується у взаємини з учителем, коли дитина переходить у ЗСО) та однолітками. А техніки та методики ЗДО щодо роботи з

такою дитиною можуть надалі з не меншим успіхом використовувати й у школі.

Але важливо, аби всю інформацію вчитель отримав ще до початку навчання, аби не мав “винаходити велосипед” у спілкуванні з дитиною, а міг одразу користуватися правилами, до яких вона вже звикла. Це може стосуватися, наприклад, жестів дозволу чи заборони, методик, які допомагають заспокоїти дитину чи зосередитися їй у навчальних ситуаціях тощо.

АЛГОРИТМ ПІДГОТОВКИ ДО ПЕРЕХОДУ

Експертки рекомендують розпочинати підготовку до переходу приблизно за рік до початку навчання в школі. Відповідно до закону “Про освіту”, батькам рекомендується за 6 місяців до початку шкільного навчання подати заявку в ІРЦ та пройти комплексне оцінювання можливостей дитини. Але ще до того фахівці рекомендують розпочати пошук та підбір навчального закладу. Алгоритм дій батьків може бути таким:

1. **Вибір навчального закладу.** Варто розглядати кілька варіантів, відповідно до власних критеріїв (наприклад, зручність розташування, мова викладання, учитель тощо).
2. **Аналіз обраних варіантів.** Треба зібрати якомога більше інформації про школу: чи є досвід роботи з інклюзивною формою та з якими саме випадками досягають найбільшого успіху, чи пристосоване приміщення школи до особливостей вашої дитини, чи охоче працюють із дітьми з ООП.
3. **Зустріч з адміністрацією.** Як правило, така зустріч дає батькам розуміння, чи буде дитині комфортно в школі. Були випадки, коли школа не мала досвіду роботи з певними випадками, але була настільки відкритою до нового досвіду та зацікавленою, що батьки жодного разу не жалкували, що надали перевагу саме їй перед більш досвідченими.
4. **Обговорення підготовки до школи.** Тут важлива думка й нинішнього (ЗДО) і майбутнього (ЗСО) – вчителів і корекційних педагогів, з якими працює й буде працювати дитина. Батькам варто вислухати всі думки та поради і скласти план дій.
5. **Звернення в ІРЦ** щодо проведення комплексного оцінювання.

Помісячний план:

Вересень-грудень

Присвятити обранню школи.

Січень

Запропонувати ЗДО, у якому перебуває дитина, переглянути індивідуальний план розвитку (ІПР) та поставити відповідні цілі та завдання, зважаючи на рекомендації щодо підготовки до школи.

Лютий

Продовжити заняття з корекційними педагогами задля досягнення поставлених цілей.

На цьому етапі варто звернути особливу увагу на визначення сильних сторін дитини, щоб у подальшій роботі в школі можна було відштовхуватися від цих її знань та умінь. Найважливіші такі сильні сторони:

- ***комунікативна*** – уміння спілкуватися з дорослими та однолітками;
- ***соціально-емоційна*** – навички поводитися в соціумі, дотримуватися правил та адекватно реагувати на те, що відбувається;
- ***уміння виконувати завдання*** – оскільки йдеться про дошкільнят, то насамперед це стосується побутових дій (помий руки, застібни гудзик, розгорни книжку);
- ***рівень самостійності*** – наскільки особливості дитини дають їй змогу бути активною в навчанні, чи, можливо, вона потребуватиме допомоги не тільки асистента вчителя, а й асистента дитини.

Фахівці рекомендують скласти табличку, де навпроти кожного такого завдання стояла б відмітка, чи може дитина виконати його самостійно, або з вербальною підказкою, або потребує моделювання виконання чи навіть фізичної допомоги. Така табличка в майбутньому допоможе шкільним педагогам швидко налагодити комунікацію з дитиною та допомогти їй адаптуватися.

Березень-Серпень

Варто починати готувати дитину до нового середовища, пояснювати й моделювати шкільні ситуації та правила. Над цим батьки та вихователі можуть працювати аж до вересня. Але вже в червні варто переглянути результати роботи за ІПР та внести корективи чи скласти новий план. На цьому етапі фахівці можуть говорити про те, чи потребуватиме дитина адаптації або модифікації навчальної програми тоді, коли розпочнеться навчання в школі. Вихователі та корекційні педагоги повинні скласти психолого-педагогічні характеристики дитини, які допоможуть у подальшій роботі ІРЦ і шкільних педагогів.

У серпні потрібно отримати висновок ІРЦ і варто заздалегідь познайомити дитину зі школою, майбутніми вчителем та класом, у

якому вона буде навчатися, щоб у вересні розпочати заняття з мінімальним стресом для дитини.

Як батьки можуть допомогти дитині з ООП підготуватися до школи

Початок шкільних занять завжди стресовий для першачків, ба більше, коли це дитина з ООП. І строки її адаптації до шкільного життя та правил напряду залежать від рівня психологічної підготовки. Тому батькам рекомендується:

- **розповідати дитині про школу:** що і як там відбувається, що є парти й дошка, що треба піднімати руку, коли хочеш щось сказати тощо. Можна показувати фото та відео про школу. Якщо навчальний заклад уже обрано, варто прогулюватися шкільним подвір'ям та спостерігати. Головне – усі розповіді мають бути позитивними та спонукати дитину до зацікавлення шкільним життям та відчуття безпеки;
- **грати вдома в школу:** розставляти стільці, проводити уроки, можливо, повісити дошку та писати крейдою тощо;
- **підготувати разом із дитиною портфель до 1 вересня:** купити приладдя, розкласти олівці та фломастери в пеналі, порозглядати та обговорити зошити, дозволити дитині одягти портфель та прогулятися з нею до будівлі школи;
- **дотримуватися шкільних правил удома:** піднімати руку, коли треба щось сказати, мовчки слухати, відкривати разом потрібну сторінку, мити руки перед їжею (звертати на це увагу дитини), поводитися тихо. Але обов'язково наголошувати, що все це – репетиція до школи;
- **проговорювати разом страхи дитини:** і не лише співчувати їм, але й дати чіткий план дій на кожен випадок, що турбує дитину, аж надто коли її страхи стосуються її ж особливостей;
- **заздалегідь познайомити з вчителем і класом, у якому навчатиметься дитина.** Це дасть змогу не лише заспокоїти дитину, але й учителю поспілкуватися з нею сам на сам, скласти враження та встановити зв'язок. У школі варто показати не лише клас, але і приміщення, якими може користуватися дитина – коридори, туалети, їдальня, сходи тощо;
- **поговорити з батьками однокласників** – дуже важливий пункт, адже й досі чимало дорослих ставляться до інклюзивного навчання з острахом, а іноді й вороже. Тож на загальних батьківських зборах перед 1 вересня варто прояснити ситуацію – розказати про дитину та її особливості (тільки те, що вважаєте за потрібне), про сильні сторони та можливості, допомогу, якої вона потребує. Треба бути готовими до запитань та дати чесну на них відповідь.